

VAN DE LEESTAFEL

door

A. Verduin

Dezer dagen trof ik, broederlijk naast elkaar op de leestafel, F. Nordsieck's nieuwste boek over Europese mariene univalven en de Proceedings van het laatste congres van de Unitas Malacologica. Twee werken die op het eerste gezicht niets met elkaar hebben te maken. Toch is er een verband, maar daar heb ik het straks wel over. Eerst iets over Nordsieck's boek. Het meest interessant is ongetwijfeld de prijs: DM 235,-. Na 1968, het verschijningsjaar van zijn eerste boek over Europese mariene univalven, is Nordsieck hoe langer hoe meer een 'splitter' geworden. In die stijl had hij na 1968 al over de Rissoacea, over de geslachten *Bittium* en *Cerithium* en, als ik me goed herinner, over het geslacht *Gibbula* gepubliceerd. Wat deze groepen betreft brengt zijn nieuwste boek weinig of geen nieuws. Wat mij ook opvalt is dat er geen soort gepubliceerd is, hoe obscuur ook, of Nordsieck herkent hem in zijn materiaal en geeft hem een plaatsje in zijn boeken. Hij is wat dat betreft echt een allesweter. Ik heb wel eens gedacht dat dit de politicus was in Nordsieck. Een politicus laat immers nooit merken dat hij iets niet weet. Dat zou kunnen kloppen met het feit dat Nordsieck weinig waardering heeft voor moderne auteurs: de namen Van Aartsen, Bouchet, Verduin en Warén zoekt men tevergeefs in de lijst van geraadpleegde literatuur. Dat is ongetwijfeld geen toeval, het is opzet. Opvattingen die Nordsieck niet aanstaan bestaan niet voor hem, hoe goed ze ook mogen zijn gefundeerd. Zodoende polariseert Nordsieck de malacologie en probeert hij een eigen 'school' te stichten. Een tweede Bourguignat, maar dan in het klein. Want wetenschappelijk is Nordsieck's werk veel te zwak gefundeerd om hem een kans van slagen te geven. Maar enige verwarring heeft hij toch wel gesticht, en het blijft oppassen.

En zo kom ik op de Proceedings van het 1980-congres van Un. Mal. Dit congres nam een aantal besluiten, waarvan besluit 7, op pg. XIX, luidt dat (1) Un. Mal. alle mogelijke steun dient te geven aan het tot stand brengen van een fauna der Europese mariene mollusken, en dat (2) nagegaan moet worden hoe zo'n fauna tot stand gebracht zou kunnen worden en dat (3) Dr. Ph. Bouchet en Dr. A. Warén de opdracht krijgen over dit laatste aan het volgende congres te berichten. Het verband met Nordsieck is duidelijk, want die claimt zo'n fauna al geschreven te hebben. Of anders gezegd, genoemd congres-besluit houdt een veroordeling van Nordsieck's werk in. En daarmee is de polarisering compleet. Het eerste vraagteken dat ik bij dit congresbesluit wil plaatsen is dan ook of het wel zo verstandig

is om als organisatie de polarisering zover door te drijven. Persoonlijk meen ik van niet omdat ik er wel de nadelen maar niet de voordelen van zie. Zoals gezegd ben ik van mening dat de 'malacologie volgens Nordsieck' vanzelf zal verdwijnen omdat de wetenschappelijke basis te zwak is. Juist daarom moet de strijd met wetenschappelijke middelen gevoerd worden, en niet met organisatorische. Wederzijdse polarisatie betekent in dit geval alleen maar ruzie, en daarvan wordt niemand wat wijzer.

Toch acht ik dit niet het belangrijkste aspect van het congresbesluit. Veel belangrijker is dat het congres er het terrein van de wetenschap mee heeft verlaten. Want met dit besluit probeert het congres de toekomstige ontwikkeling van de malacologie te beïnvloeden, en dat is geen wetenschap maar beleid. Wetenschapsbeleid weliswaar, maar toch beleid. Daarbij kunnen persoonlijke of nationale belangen en/of zienswijzen een rol gaan spelen, en daarom is het voeren van een beleid door Un. Mal. een vorm van politiek. Dat dit zo is blijkt al daaruit dat het congres impliciet een oordeel over Nordsieck's werk heeft uitgesproken, zonder dat daar ook maar één wetenschappelijk argument aan te pas is gekomen.

Er kan weinig twijfel aan zijn dat de Mediterrane en Iberische fauna een harde noot zal zijn om te kraken bij het tot stand brengen van een fauna der Europese mariene mollusken. Behalve F. Nordsieck zijn het bijna uitsluitend Italianen en Nederlanders die de laatste jaren over de malacofauna van genoemde gebieden hebben gepubliceerd. Dat zijn ook de mensen die de te overwinnen moeilijkheden het best kunnen overzien. Toch zitten dezulken niet in de commissie van voorbereiding. Tot nu toe werden Dr. J.J. van Aartsen en ik ook nog niet over het congresbesluit benaderd. We kwamen er pas kort geleden achter bij het lezen van de Proceedings. Op zich zelf is dat allemaal niet zo erg, maar het stemt wel tot nadenken. Dan valt al gauw op dat het congresbesluit wel een erg Franse aangelegenheid is. Het congres vond plaats in Zuid-Frankrijk. President was Dr. J.M. Gaillard, verbonden aan het natuurhistorisch museum te Parijs. Ook Dr. Bouchet is aan dat museum verbonden. Dr. Warén werkt in Zweden, en heeft net als Dr. Bouchet, en ten dele samen met hem, vooal over de Europese Atlantische malacofauna gepubliceerd, in het bijzonder over de meer noordelijke fauna. Begrijp me goed, ik twijfel niet aan de bekwaamheid van genoemde onderzoekers, maar het verontrust me een beetje dat het betreffende congresbesluit een aangelegenheid van een beperkte groep personen lijkt te zijn. De kans bestaat dan immers dat andere groepen straks het leiderschap van genoemde groep moeten gaan aanvaarden op straffe van geïsoleerd te raken. Voorts zouden door die groep bepaalde opvattingen in de te vervaardigen fauna kunnen worden doorgedrukt en zouden de in die fauna tot uitdrukking gebrachte opvattingen een min of meer officiële status kunnen krijgen, waarvan men niet kan afwijken zonder het risico te lopen als dissident te worden beschouwd.

Behalve door het feit dat het initiatief tot het opstellen van een Europese mariene malacofauna zo nadrukkelijk een Franse aangelegenheid lijkt, ben ik ook wat verontrust door dat initiatief zelf. Het komt mij namelijk voor dat elke malacoloog die maar enigszins op de hoogte is weet, of althans kan weten, dat het schrijven van een goede fauna nog niet mogelijk is. Daarvoor lijken er nog te

grote gaten in onze kennis te zijn. Gaten die momenteel snel worden opgevuld, dat is waar, maar toch. Een initiatief om deze gaten in onze kennis snel te dichtten, zou ik dan ook hebben kunnen begrijpen, al zie ik niet in welke rol de Un. Mal. daarbij zou kunnen spelen. Maar een initiatief om een complete fauna op poten te gaan zetten lijkt me rijkelijk prematuur. Zodoende vraag ik me af waarom dat initiatief dan toch werd genomen, en dan nog via de Un. Mal. Het is toch veel meer voor de hand liggend om eerst eens onderhands de mogelijkheden af te tasten en zich desnoods van wat medewerkers te verzekeren. De Un. Mal. lijkt me allerm minst geschikt om als organisatie zo'n zware taak op zich te nemen. Als men bedenkt hoeveel moeite het onze eigen NMV kost om een fauna van de zoveel beter bekende fossiele schelpen van onze stranden en zeegaten te doen vervaardigen, als men denkt aan het lot van het Italiaanse initiatief tot het tot stand brengen van de 'Schede Malacologica del Mediterranea' en als men denkt aan de magere resultaten van de pogingen een fauna, of zelfs maar catalogus van de Middellandse zee te schrijven, dan is duidelijk dat men geen hoge verwachtingen mag koesteren inzake het slagen van het initiatief van de Un. Mal. Dit alles kan de initiatiefnemers niet onbekend zijn. Derhalve de vraag: waarom dan toch dat initiatief?

Al bij al ben ik helemaal niet gelukkig met het besluit van het congres. Ik zou het zeer op prijs stellen als een Nederlandse deelnemer aan het congres bereid zou zijn in het CB uiteen te zetten hoe de besluitvorming werd voorbereid en tot stand kwam. Misschien dat zulks een wat duidelijker licht zou kunnen doen vallen op de achtergrond van de betreffende initiatieven.

Ik hoop oprecht dat ik spoken zie, en dat het congresbesluit volkomen onschuldig is. Maar vooralsnog zie ik te veel onbegrijpelijke aspecten om daarop gerust te zijn. Misschien zal men mij mijn achterdocht verwijten en zeggen dat ik een onruststoker ben. Mijn antwoord is dat het congresbesluit een politieke zaak is, en dat men in de politiek steeds op zijn qui-vive moet zijn. Men mag mij niet verwijten dat ik dat dan ook ben.

NORDSIECK, F., 1968. Die europäischen Meeres-Gehäuseschnecken (Prosobranchia). Vom Eismeer bis Kapverden und Mittelmeer: I-VIII, 1-273. Stuttgart.

_____, 1982. Die europäischen Meeres-Gehäuseschnecken (Prosobranchia): I-XII, 1-539. Stuttgart; New York.

GAILLARD, J.M. Editor, 1982. Proceedings of the seventh international malacological congress, 1980: I-XXX, 1-765. Ann Arbor, Michigan.